

BAROK DÖNEM MÜZİĞİ VE BAROK DÖNEMDE OBUA

BAROQUE PERIOD MUSIC AND THE OBOE IN BAROK PERIOD

Zerrin TAN*

Geliş Tarihi: 08.08.2017
(Received)

Kabul Tarihi: 03.01.2018
(Accepted)

ÖZ: Bu araştırmada, klasik müziğin kendi kimliğinin en gelişkin ilk görünümüne eriştiği Barok dönem ve müziği, Barok müzik stiline tarihsel gelişimi ve Barok dönem müziğindeki obuanın gelişimi ve önemi anlatılmaktadır. Araştırmada, verilerin toplanması ve çözümü ile Barok dönemin, müzik tarihi içerisinde 1600 ile 1750 yılları arasındaki opera denemeleriyle başladığı, J.S.Bach'ın ölümüyle sona erdiği ve tüm müzik türlerinde günümüze kadar kalıcı olan değişikliklerin oluşmasına neden olduğu saptanmıştır. Çalgı Müziğinin de opera kadar önem kazandığı, eski çalgılar çağın coşkun tınılarını sunmak üzere zenginleştirilip, sesleri büyütülmüş ve zamanla değişime uğradığı gözlenmiştir. Bunlardan tahta üflemeliler den obua barok dönem çerçevesinde incelenmiş, o dönemin sonunda tamamen orkestralarda çalınabilecek bir seviyeye geldiği, hatta vazgeçilmez olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Barok Dönem, Barok Müziği, Orkestra, Üflemeli Sazlar, Obua*

ABSTRACT: In this study, the Baroque period and music in which classical music reaches its most advanced first appearance, the historical development of Baroque music style and the development and importance of the oboe in Baroque period music is explained. In the study, it is determined that the Baroque period started with the opera experiments between 1600 and 1750 in the history of music and that J.S.Bach ended with death and that the changes which were permanent in the whole musical genres were made permanent with the collection of data and analysis and the appearance. It is observed that instrumental music was enriched as much as the opera, enriched to present the exuberant tunes of the old musical age, voiced and changed over time. The oboe baroque period is examined from the wooden blowing, and it seems that it came to a level that can be played completely in the orchestra at the end of that period and it is even indispensable.

KeyWords: *Baroque Period, Baroque Music, Orchestra, Wind Instruments, Oboe*

* Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, zerrintanoba@hotmail.com

1. GİRİŞ

Müzik çağlarını katı kurallarla ve keskin çizgilerle birbirinden ayrılması olanaksızdır. Gotik dönemin son diliminde Rönesans özellikleri bulunurken, Rönesans olarak adlandırılan (1450-1600) yılları arasında erken barok döneminin özellikleri kendini hissettirmektedir.

15.yüzyılın 2.yarısı Geç Rönesans-Erken Barok olarak adlandırılır. O dönemde barok müziğine, barok sanatına gerek mimari, resim, heykel dallarında ilk tohumların atıldığı saptanmıştır. O yıllarda din ve devlet işlerinin birlikte yürütülmesinden dolayı din her zaman ön planda olmuştur. Bu dönemde en önemli olay İspanya'dan sonra İtalya'nın egemenliği ele almasıyla İtalyan bestecilerin müzikte yeni fikirler, buluşlar keşfetmeleri olmuştur.

Erken barok dönemde; dramatik ve manevi gücü ön planda olan yapıtların ortaya çıktığı madrigal ve motet gibi vokal biçimlerin ve en önemlisi operanın temel taşlarının oturtulduğu bir dönem olmuştur. Tarihte ilk opera 1597'de Floransa'da Jacobo Peri tarafından bestelenmiş 'Dafne'dir. O dönemde dekor, kostüm ve sahneleme öğeleri yoktur. Ancak opera o dönemde zengin ve parlak bir eğlence aracı olduğundan hem kilise hem de soylular tarafından büyük bir coşkuyla karşılanmıştır. Barok dönemde opera müziği ile en önemli adım, oratoryo ve kutsal konuların koro ve solistler tarafından orkestra eşliğinde söylenmesidir.

Çalgı müziği de opera kadar önem kazanmaya başlamış, eski çalgılar coşkun tınılarını sunmak üzere zenginleştirilmiş, sesleri büyütülmüş ve zamanla değişime uğramıştır. Klavsen, klavikord, lavta ve viyolada gamba en gözde çalgılar olup, bunun yanında flüt, blok flüt, yan flüt, auslos (obuanın atası),kornet, uzun kornetler, boru (şu anki korno),trompet, trombon ve vurmali çalgılar ritmi güçlendirmek amacıyla kullanılmıştır. Çalgı ailelerini gruplaştırarak bugünün orkestrasının temelleri atılmıştır.

Barok dönemde, Basso Continuo;lavta klavsen,org gibi sürekli bas veren aletlerle yapılmıştır.(lavta;telli bir çalgı olup bugün ki viyol ailesinin ve arpın atasıdır) Continuo bas müzisyeni, melodiye iyi zemin hazırlayacak, armoniyi dolduracak bas bölümünü vermiştir. Bir ses veya çalgı için yazılmış melodi üstte bir bas çalgı da altta uyumu sağlamaya çalışır.

Barok dönemin müziğini anlatmak için seçilen en belirgin sözcük karşıtlıktır. Karşıtlık müziğin içerisinde çeşitli şekillerde karşımıza çıkabilir. Nüans (forte-piano) ses gürlüğündeki hareketleri belli bir şekilde gösteren işaretler ilk kez bu dönemde çıkmıştır. Eser içerisinde bir melodiden başka bir melodiye geçiş ve birden fazla temanın olması bu dönemde gerçekleştirilmiştir. Ritim yani eser içerisinde yavaş ve hızlı birden çok ritmi farklı bölümlerin ayrılması birer karşıtlığa örnektir.

Solo ve tutti (solist ve orkestra arasındaki) karşıtlık çalgı topluluğunda elde edilmiştir. Çalgı topluluğunun ikiye bölünmesi konçerto geleneğinin ilk adımıdır.

Tek çalgının çalgı topluluğuna karşı durması, ondan ayrılıp solo bir şekilde kendi rengini doldurması ve yine birleşmesi konçertoyu tanımlar. Barok dönem ile orkestralama sanatı doğmuş ve bu gelişme ile çalgılar üzerinde büyük ölçüde gelişmeler olmuştur. Barok dönem enstrümantal müziği çalgı stiline önemli yanı virtüözitedir. Çalgıların gelişen teknolojik seviyeleri ile müzikal anlatım daha iyi ifade bulmuştur. Enstrümanların profesyonelleştirilmesi bestecileri ve icracıları da harekete geçirmiş, barok dönemin özünde var olan süslü ve gösterişe yönelik buluşlar, anlatımlar göze çarpmaya başlamıştır. Obua kamışlı, ağaç üflemeli çalgılar içinde yer alır. Alt kısmı geniş üst tarafa doğru daralan silindirik biçiminde ve çift yapraklı kamışla çalınır. Obua tarih boyunca şekli ve mekanik olarak birçok değişikliğe uğramıştır (Goossens ve Roxburg, 1980: 1-5)

İlk uygarlıklardan günümüze kadar obuanın mekanizması üzerinde birçok çalışmalar yapılmış, obua da bütün bu değişimlerle müzik repertuarı içinde kendi belirleyici yerini almıştır.

Rönesans'taki müzik ruhunun Barok dönemde serbest bırakılması, tahta üflemeliler üzerinde dolayısıyla obua üzerinde de inanılmaz keşiflere yol açmıştır. Ancak bu sıralarda kullanılan obualar özellikle askeri ve kasaba bandoları içindir. Mükemmel görünüşleri, sıcak, yüksek dalgalı ve derinlikli sesleri olduğu görülür (Goossens ve Roxburg, 1980: 15-18).

O dönemde obualara 'Shawm' adı verilmiştir. Okunuşu 'şavm'dır. Shawmlar sol ve sağ elini kullanan çalgıcular için değişik olarak yapılmış, tahta üflemeli çalgıların, bu iki el için olan özellikleri 19. Yüzyıl başına kadar korumuştur.

İki ve üç perdeli 'Barok Obua' 19 yüzyılın başlarına kadar müzik anlayışının gelişmesi ve kullanımında yaşanan zorluklar sonucunda obuaya ilave perdeler eklenmiştir. O dönemde obuanın ses özelliği olarak büyük organist ve besteci J.S.Bach'ın beğenisini kazanmıştır.

Opera oratoryo ve kantatlarında çok sayıda obua kullanarak keman partilerini duble etmiştir. Bunun dışında Vivaldi, Telemann gibi barok dönem bestecileri de birçok sayıda obuayı eserlerinde kullanmış, obua için birçok sayıda konçertolar ve sonatlar yazmışlardır. Obua o zamandan bu yana durmadan gelişmiş, orkestraya zaman zaman kullanılan iki akrabasıyla girmiştir. İngiliz kornosu (korangle) ve obua 'd amoro ve obua için barok çağında pek çok eserler yazılmış ve bu geleneği Mozart ve yüzyılımızda R.Strauss gibi besteciler geliştirmiş ve sürdürmüşlerdir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmadaki verilere yerli ve yabancı kaynaklardan dergi kitap, e-dergi, makale ve internet siteleri kullanılarak ulaşılmıştır. Barok dönem müziğinin müzik tarihine getirdiği

yenilikler ve fikirler bir bütün olarak değerlendirilmiş, o dönemde yaşayan bestecilerin müziğe katkıları göz önüne alınmıştır. Araştırmaya barok dönemin müzik stiline ve anlayışının incelenmesiyle başlanmış, bu dönemde obuanın gelişimi ve kullanımı, dönem bestecilerinin obuaya verdikleri önem anlatılmış ve değerlendirilmiştir. Barok dönem müziği özellikleri maddeler halinde incelenmiş ve bu dönemde temeli atılan orkestranın vazgeçilmez bir aleti haline gelen obuanın gelişimi ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

3.BULGULAR

3.1. Barok Dönem ve Müzik Stili

Tarihsel süreç içerisinde klasik müziğin kendi kimliğini en belirgin şekilde oturtan ve sürecin gelişmelerini anlatan barok dönem, 1600 ile 1750 yılları arasında kalan ve İtalya'nın ilk opera denemeleriyle başlayıp J.S.Bach'ın ölümüyle biten dönem olarak düşünülmektedir. Klasik müzik, bugünkü bilinen şekline bu dönemde kavuşmuştur.

Barok kelimesi Fransa'dan daha da eskilere gidildiğinde Portekiz'den gelir. Sözlük anlamıyla barocco, 'biçimsiz inci' demektir. Bu isim, bir anlamda dönemin başlangıcından resim ve heykel çalışmalarındaki değişikliklere gösterilen biraz negatif bir tepki sonucu ortaya çıkmıştır. O döneme kadar garip karşılanan bu nedenle barok dönem ortaya çıktığında da yargılanan beceriksiz görünen ilginç ve uçuk eserler için böyle bir isim uygun görülmüştür (Erol, 2012: 10).

Müzik tarihinde barok çağı, Rönesans özelliklerinden yola çıkarak, 150 yıllık bir akış içinde müziğe ait teknik uygulamaların sıkı kurallara kavuştuğu; kantat ve opera gibi sahne sanatlarının filizlendiği, senfonik orkestraların ilk tohumlarının atıldığı, Vivaldi, Haendel ve Bach gibi büyük bestecilerin yetiştiği dopdolu bir dönemdir. Barok en kısa tanımıyla eski sanatın yoğun şekilde süslendirilmiş ve derinlik kazandırılarak uygulanmış biçimidir.

Barok müzik, İtalyan bestecilerin dünyasından doğar ve onların belirleyiciliğinde gelişir. 17 yüzyılın ortasına dek İtalya, Avrupa'nın en önemli müzik merkezlerini barındıran ülkedir. Venedik, Floransa, Napoli ve özellikle dinsel müzik bestecileri yetiştiren Roma ayrı ayrı birer merkez halini alırlar.

17. yüzyılın ortalarında Fransa'nın da ulusal müziği gelişmeye başlar. 1860'tan sonra Jean BapstisteLully, Fransız müzik stiline ortaya koymuştur. Almanya 30 yıl süren savaşlarından sonra (1618-1648) yorgun düşmüştür. Ancak barok dönemin son diliminde büyük besteciler yetiştirir. J.S Bach gibi bir isimle barok çağı, Almanya 'da zirveye ulaşır. Yine de Almanya'daki J.S.Bach ve G.F.Haendel gibi olgun barok bestecileri, İtalyan müziğine çok şey borçludurlar.

Barok sanatının özellikleri şöyle özetlenebilir; Varlıkların güzelliğinden duygusal bir etkilenim ön plandadır ve barok anlayış bu etkiyi ince ayrıntılarıyla göz alıcı bir biçimde işler.Bu işleyiş içinde gösteriş ve görkeme düşkündür.,

işçiliğe ve sanata önem verir, süs ve gösterişle sanat eserleri abartılı şekilde ön plandadır (Erol, 2012: 12).

Rönesans, tüm sanat dallarında sadelik, temizlik ve saflık dürtülerini güçlendirmiştir. 16. yüzyılla birlikte, duyguların dışa vurumu çok daha önemli bir noktaya gelmiştir. Yeni ve güçlü yaratılar geliştirmek için yeni bir müzik stili gereksiz olarak düşünülmüştür. Rönesans'ın çok sesliliği, yaklaşmakta olan yeni dönem için hoş değildir. Rönesans'ın aksine Barok dönemin en önemli yeniliklerinden birisi karşıtlıkların tercih edilmesidir. Ayrıca Rönesans müziğinde tek düzelik en göze çarpan özelliktir. Her çalgıcı müziği aynı anda çalar, aynı anda bitirmelidir. Bu müzik barok dönemin yapısına hiç uygun değildir.

16.yüzyılın sona ermesiyle birlikte İtalyan besteciler 'Madrigal' adını verdikleri, şiirler üzerine yazdıkları çok sesli müzikler üzerine yoğunlaşmaya başlamışlardır. Solo şarkılar da madrigallerin yoğun, gerçekçi duygu yoğunluğundan etkilenmişlerdir. C. Monteverdi, insan sesinin kullanıldığı, koro müziğinin öncü isimlerindedir. Monteverdi'nin opera eserleri ve madrigalleri, barok dönemin ilk zamanlarının zirve noktası olmuş, daha sonra gelecek müziğe liderlik etmiştir.

Dinsel bir tema üzerine kurulu dramatik eserler olan oratoryolar, kökünü Roma'dan alır. Avrupa'ya yayılması ise Alman İngiliz besteci G.F. Haendel sayesinde barok dönemde olmuştur. Bugüne kadar gelmiş geçmiş en önemli oratoryolarından olan 'Messiah' Oratoryosu'nu 1714 yılında İngiltere'de bestelemiştir.

Sonat formu, kendi kimliğini yine barok dönemin ilk zamanlarında bulmuştur. İtalya'da sonat, yavaş ve hızlı dans parçalarından oluşan eser veya yavaş-hızlı karşıtlıklarıyla örülen eserlerin adıdır. A.Corelli gibi her iki tarzda da müzik yapan bestecilere barok dönemde karşılaşılr (Erol, 2012: 18).

İtalya'nın dışında süt adı verilen dans parçaları oluşmaya başlamıştır. Bunlar büyük bir gelişimin habercisi olsalar da, sonat kadar önemli bir kilometre taşı değillerdir. 17.yüzyılın sonlarına doğru, yani barok dönemin ortalarında, sonat formu konçerto grosso şekline dönüşmüştür. J.Bach'ın Branderburg Konçertoları, konçerto grosso formunun bu dönemdeki en iyi örneklerindedir. Ayrıca en az J.Bach'ın olduğu kadar, A. Vivaldi'nin solo konçertoları da bu dönemin önemli yapıtları arasındadır.

Sonat, konçerto ve vokal formlarının gelişiminin ortalarında, barok dönemin bir başka önemli özelliği ortaya çıkmıştır. 16.yüzyılın eski kilise modları, yeni dizi anlayışlarıyla yer değiştirmeye başlamıştır. Barok dönemle birlikte besteciler yeni bir dizi uygulamasından giderek etkilenmişlerdir. Majör ve minör olarak bilinen belli bir etkiye sahip dizi uygulamaları, giderek barokta biçimlenerek önemli bir yapıya dönüşmüştür. Bu biçimler içinde füğ ve prelüd öne çıkar.

Bilinen barok biçimlerinin tamamı esas olarak bu dönemin ilk ve orta zamanlarında yaratılmıştır. Son barok zamanları bu formları reddetmeye başlamıştır ve yeni stiller yaratma peşinde koşmuştur. İtalya, Almanya, Fransa gibi

ülkeler kendi anlayışlarına göre yenilemeye gitmişlerdir. Örneğin, bu akım sırasında Fransız besteciler noktalı vuruşları kullanmaya başlamışlardır ve kısa süre sonra bu özellik dans eserleriyle birlikte prelüd ve uvertürlerin karakteristik özelliklerinden biri olmuştur. Bu stil Fransa dışında da kullanılmaya başlamıştır.

Barok müziğin içindeki karşıtlık çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir; gürültülü ve kısık sesli bir melodiden bir başkasına geçme, solo ve tutti (orkestra), yüksek ve alçak, hızlı ve yavaş (bu iki şekilde olabilir: hızlı giden bir bölüm, yavaş giden bölümle veya hızlı çalan çalgılarla yavaş çalanlar karşıtlık oluşturabilirler).Bütün bunlar ve diğerleri temel müziksel yapılarını barok dönemde bulmuşlardır.

Barok dönem müziğinin bir başka özelliği ise, bu dönemin bir yerde içeriğini belirlemiş olan basso continuo'dur. Continuo müzisyeni (klavyeli veya telli bir çalgıda) melodiye iyi bir zemin hazırlayacak ve armoniyi dolduracak bas bölümünü çalar. Zaman zaman iki tane continuo müzisyeni yer alır. Bunlardan birisi çello, keman veya fagot gibi ağırlıklı çalgıya yardımcı olurken, diğeri armoniyi sağlar. Continuo'nun kullanılması en basit anlamıyla kısaca şöyle anlatılabilir: Bir ses veya çalgı için yazılmış melodik bölüm üstte, bir bas çalgı da altta armonik uyumu sağlamaya çalışır. Müziksel uygulama bunların arasında yapılandırılır.

Bütün bu değişiklikler birbirlerine paralel olarak gelişmiş ve barok dönemi oluşturmuşlardır. Eski kurallardan ve çok seslilikten uzaklaşılması, yeni bir tarz ve kural geleneği yapma gereğini doğurmuştur. Bu da melodiyi daha çok ortaya çıkarmıştır. Armonik gelişimler bir yandan ritmik gelişmeleri doğurmuştur. Bas bölümleri, Orta Avrupa dans müziğinin tipik ritimleriyle kaynaşmış ve tüm bunlar barok müziğin kendi kimliğine kavuşmuştur.

Barok müziğin özelliklerini ana hatlarıyla aktarmak için şunlar söylenebilir;

- Hiç boşluk bırakmaksızın yapılan seslendirmelerde ortaya çıkan birçok hareket, birçok ses, armoni ve hatta melodi aynı anda çalınır, bu da yoğun bir müziğin ortaya çıkmasına neden olur. Basso continuo ise bunun hiç kuşkusuz en önemli nedenlerinden birisidir.
- Klavyenin yoğun kullanımı
- Basso continuo uygulaması
- Çok sesliliğe dönük ilginç yaklaşımlar
- Füglerin sık kullanımı
- Birbirinden farklı armonik uygulamalar
- Sesler arasındaki karşıtlıklar
- Majör ve minör olarak ifade edilen işitsel etkilerin kullanımı, dönemin sonunda bu yapıların yerleşmesi
- Müzikteki seslerin ilk kez ayrı çalgılara ayrılması. Daha önceden (Rönesans ve daha önceki dönemlerde) tek melodiyi tüm çalgılar ve sesler

aynı anda vermişlerdir. Barok dönemde bu tamamen değişmiş, orkestrasyon büyük gelişme göstermiştir.

• Özellikle orkestra içindeki çalgıların birçoğu bugün bilinen yerlerini almıştır (Erol, 2012: 22).

3.2. Barok Dönemde Obua

Batı Avrupa'da ilk çağdan ortaçağın sonuna kadar obua konusunda önemli bir gelişme olmamıştır. Roma İmparatorluğu çöktükçe tarih, enstrümental gelişmelere yardımcı bulunmamış ve karanlık çağlar, ancak yerel kültüre ait yazılı müzikal kaynaklarla beslenmiştir. Aslında Romalı felsefeci ve devlet adamı olan Boethius ile Cassiodorus'un yazıtları olmasaydı, antik yunan müziği ortaçağlara aktarılamamıştır. Obua ailesi esas olarak seyahat eden müzisyenlerin, halk şairlerinin, müzik adamlarının ve kasaba loncalarının bandoları ile ayakta kalmıştır.

Rönesans'taki sanatçı ruhun serbest bırakılması, tahta nefesli çalgılar alanını da inanılmaz keşiflere yol açmıştır. Tüm gelişim akımları Avrupa'da yayılmış ve yüzlerce çalgı, saraylar, askeri akademiler ve loncalarda ortaya çıkmıştır. Düzenlenen büyük eğlenceler ve müzikal temsiller saray hayatının bir parçası olmuş ve katılan asillerle müzisyenlerin sayısı neredeyse eşittir. Çalgıların ahengi ve etkileşimi açısından mühim bir ortamdır. Ancak bu sıralarda kullanılan obualar özellikle askeri ve kasaba bandoları içindir (Goossens ve Roxburg, 1980: 60-65).

Mükemmel görünüşleri, sıcak, yüksek, dalgalı ve derinlikli sesleri vardır. 7 adet değişiklik büyüklüğü olan bu çalgıya 'shawm' adı verilmiştir. Aynı çalgı Avrupa'nın diğer şehirlerinde değişik isimlerle (İspanya'da xirimia, Portekiz'de charamela, İtalya'da ciaramella, Almanya'da schalme) karşımıza çıkmaktadır. Genellikle shawm bandosu, shawmların, kornetlerin ve sürgülü trombonların bir karışımıdır. Shawmlar sol ve sağ elini kullanan çalgıcılar için değişik olarak yapılmış, tahta üfleme çalgıların bu iki el için olan özellikleri 19. Yüzyılın başına kadar korunmuştur.

Shawmların boyları büyüdükçe küçük parmağın kalak kısmına en yakın olan deliğe ulaşması zorlaşmıştır. Bu yüzden kapaklı bir perdeyi kontrol eden aya monteli bir kol tarafından idare edilmesi gerekmiştir. Balık kuyruğu şekli perde, kullanıcının alışkanlıklarına göre her iki elin küçük parmağının kullanımı için tasarlanmıştır. Çalgının gövdesi, çok az süslemeli hatta süslemesizdir, boru içi koniktir. Kamışın, çalgının ve üzerindeki perdenin hasara uğramaması için muhafaza içine konmaktadır. Kullanılan perde, altıparmak deliğinden elde edilen aralıkların oktavına ek bir nota vermektedir. Çalgının yanındaki ekstra delik, akort gerektiğinde mumla tıkanmaktadır. Kamış, çalgının içine monte edilen metal bir parça takılmaktadır.

LeanGoossens (1980)'e göre bugünkü obuanın doğuşu 'Güneş Kralı' olarak da bilinen XIV. Louis'nin sanat sevgisi sayesinde olmuştur. 1650 'li yıllarda Fransız sarayında görevli nefesli çalgı virtüözü Michel Philidor, XIV. Louis'nin

için marşlar yazan ünlü İtalyan bestecisi Jean Babtiste Lully ve sarayın ‘mustte’ (Fransız Gaydası) çalıcısı ve aynı zamanda çalgı yapım ustası olan Jean Hotteterre arasındaki müzikal etkileşimler mükemmel ‘Hautbois’in (Fransızca ‘Obua’ okunur) doğumunu sağlamıştır.

Atölyesinde shawmlar ve musetteler konusunda farklı adaptasyonlar ve derlemeler yapan Hotteterre,1660 yılı öncesinde zarif, üç mafsallı obuayı ortaya çıkarmıştır. Hatta bu çalgının Lully’nin balelerinde denemiş olma ihtimali de yüksektir. Ancak obuanın orkestral olarak en önemli ilk kayıtlı uygulaması Roben Camberf’in (1628-1677) yılında Paris operasında seslendirilen pastoral operası ‘Pomon’ dur.

Çalgı birçok ülkede hemen popüler olmuştur ve 1695 yılı öncesinde İngiltere, bilinen ilk obua öğrenme metodu olan ‘the Sprightly Companion’u yayınlamıştır. İngiliz besteci Henry Purcell 1681 gibi erken bir tarihte obua için beste yapmıştır ve eserlerinde sürekli kullanmıştır. 18. Yüzyılın gelmesiyle obua, iyice kabul görmüş ve tüm Avrupa ‘da geniş ölçekli olarak kullanılmaya başlanmıştır,1715 yılı öncesinde İngiltere kasaba bandolarında sarayın yeni obuanın kullanılması için shawmı geçersiz kılan düşüncesi benimsenmiş ve böylece shawm ailesi yerine obuaya bırakmıştır.

İki ve üç perdeli ‘barok obua’ 18.yüzyıl boyunca çok az değişiklikle kullanılmıştır. Yüzyılın ilk yarısından gelen modeller üç perdeli ve her iki elle de çalınabilme özelliğine sahiptirler. 1727 ‘de Alman Gerhund Hoffman obuanın üzerinde bulunan tek perdeye iki perde daha eklenmiştir. 1750 sonrasında çalgı yapımcısı Besozzi kardeşlerin çalışmalarıyla iki perdeli modeller yaygınlaşmıştır ve ellerin konumu için değişmez bir şekil getirmişlerdir, sol el sağ elin her zaman üzerinde olacak şekilde yapılandırılmıştır (Goossens ve Roxburg, 1980: 70-72).

O dönemde obuanın ses özelliği olarak, Büyük organist ve besteci J.S.Bach’ın beğenisini kazanmıştır. Opera, oratoryo ve kantatlarında Stefani, Keiser, Haendel, ve Bach daima çok sayıda obua kullanarak keman partilerini duble etmişlerdir. Orijinal orkestrasyonuna nazaran Haendel’in Messie’si 1910 ‘da Paris’te Raugel tarafından idare edilirken, bu yolda fazla obua kullanılmak suretiyle icra edilmiş ve kuvvet bakımından fevkalade sonuçlar alınmıştır. Bunun dışında Vivaldi, Telemann gibi barok dönem bestecileri de birçok sayıda, obuayı eserlerinde kullanmış obua için birçok sayıda konçertolar ve sonatlar yazmışlardır. Obua çalışta büyük virtüözler tarafından sağlanan ilerlemeler sayesinde bu aleti solist olarak orkestrada kullanmak göreneği doğmuş ve 18.yüzyılın ikinci yarısında Besozzi kardeşlerin gösterdiği maharet bu hususta işe yaramıştır. O devirde yukarıda bahsedildiği gibi obuanın 3 perdesi vardır. Bunlardan ikisini 1727’de Alman Gerhard Hoffman katmıştır. Paris konservatuarının müzesinde Scarlati’nin kullandığı 4 perdeli obua korunmaktadır. Perdelerin sayısını Dlusse, Buffet, Brod ve Triebert arttırmışlardır.

Bach eserlerinde obuaya büyük şair solist rolünü öngörmüştür. Bu rol sonradan dikkati çekecek kadar güzel olan sesi sayesinde korangleye geçmiş ve bir zamanlar soprano obua için ün sağlamış bazı kompozitörlerin eserlerindeki hakiki şairane rolü kendisine emanet etmiştir. Tınlayışlarının şairane karakteri nüanslı tesirler yaratmaktaki meziyetleri, seslerin cazibesi sayesinde. Modern kompozitörler elinde her iki alet birinci planda yer almışlardır (Haynes, 2007: 80).

Obua, o zamandan bu yana durmadan gelişmiş, orkestraya zaman zaman kullanılan iki akrabasıyla girmiştir. İngiliz kornosu (korangle) ve obua d'amoro. Barok Çağı'nda obua için pek çok konçertolar yazılmış bu geleneği Mozart ve yüzyılımızda Richard Strauss geliştirmiş ve sürdürmüştür.

Barok dönemde, orkestrada solo olarak kullanılan obua, bazı durumlarda diğer gruplarda unison olarak da kullanılmıştır. Böylelikle çalgıların ses rengini zenginleştirip ve hatta gereken yerlerde eşlik amaçlı kısa figürlerde kullanılmıştır. Ama genel olarak cantabile, tatlı ve dokunaklı bir ses rengi olduğundan o dönemde besteciler solo olarak kullanmayı tercih etmişlerdir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma ile Barok Dönem müziği için bugünkü kullanılan müzikal yapıların temellerinin sağlam olarak atıldığı ve hemen hemen her dönemde müzikal altyapısının etkisini hissettirdiği ortaya çıkarılmıştır. Kendinden sonraki dönem olan Klasik dönemde her ne kadar beğenilmemiş olsa da dönemin müzikal zenginliğinden faydalanılmış olduğu incelenen kaynaklar vasıtasıyla gözlenmiştir.

Varlıkların güzelliğinden duygusal bir biçimde etkilenerak bu etkiyi en ince ayrıntılarıyla göz alıcı bir şekilde bu dönemde uygulayan sanatçı ve besteciler, özellikle bu dönem içerisinde gösteriş ve görkeme düşkün oldukları saptanmıştır. Bu düşkünlük bazen boğucu şekilde olsa bile, Rönesans'ın düz yapısının değişimi için önemli bir devrim olduğu anlaşılmıştır.

Barok dönemki gelişmeler ile paralel olarak orkestra da yer alacak olan bugünkü enstrümanlardan biri olan obuanın teknik olarak gelişimi, gerek tınısıyla, gerek üzerindeki perdelerin bu dönemde hazırlanarak kullanıldığı dikkat çekmektedir. Milattan önce 2800'lü yıllara kadar dayanan ilk örneklerinden barok döneme kadar sürdürdüğü gelişim süreci içerisinde obua ağaç üflemeli çalgılar grubunun belki de o dönem için en belirleyici ve barok müziğini en iyi tamamlayan üyelerinden biri olmuştur.

Özellikle barok dönemin başlangıcından klasik döneme kadar olan süre zarfında, Hotteterre, Brod, Triebert, Gille t ve Buffet gibi büyük ustaların yaptıkları yenilikler ve ekledikleri perdelerle obua, yapım ve çalma tekniği açısından çok gelişmiş ve rejistirinin tiz seslerle rahatça ulaşması sayesinde bir anlamda kemanın sahip olduğu önemi kazandığı araştırma sonucunda açığa çıkarılmıştır.

KAYNAKÇA

- Aktüze, İrkin (2003). “*Müziği Anlamak Ansiklopedik Müzik Sözlüğü*”, Pan Yayıncılık, İstanbul.
- Erol, Lütfü (2012). “*Tarih İçerisinde Müzik Sanatı 2. Bölüm*”, Müzik Tarihi Üzerine Ders Notları.
- Feridunoğlu, Lale (2004). “*Müziğe Giden Yol*”, İnkilap Kitabevi, İstanbul.
- Goossens, Leon ve Roxburg, Edwin (1980). “*The Oboe*”, 3.Baskı, Kahn&Averill Yayın evi.
- Haynes, Bruce (2007). “*The Eloquent Oboe*”, Oxford Üniversitesi Yayınevi.
- İlyasoğlu, Evin (1994). “*Zaman İçinde Müzik*”, 1.Baskı, Kasım.
- Kaygısız, Mehmet (2004). “*Müzik Tarihi*”, Kaynak Yayınları, İstanbul.
- Say, Ahmet (2002). “*Müzik Sözlüğü*”, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.